

Valtuustoaloitteen käsittely - Valtuustoaloite yläkoulun kännykkärajoitusten laajentamisesta välitunneille

Hyvinvointilautakunta 23.04.2026 § 44
19/00.02.00.01/2025

Taustaa

Valtuustoaloite laajentaa yläkoulun kännykkärajoituksia välitunneille jätettiin 8.12.2025. Valtuustoaloitteessa perustellaan rajoitusten laajentamista tutkimustiedolla, joissa on todettu kännyköiden käytön haitoista lasten ja nuorten aivo- ja mielenterveydelle. Runsas ruutuaika vaikuttaa suoraan stressiin, ahdistuneisuuteen ja univaikeuksiin.

Valtuustoaloitteessa todetaan Liperin naapurikuntien osittain tiukemmista kännykkärajoituksista yläkoulun osalta. Liperin hyvinvointilautakunta on kokouksessaan 5.6.2025 hyväksynyt Liperin kunnan koulujen järjestyssäännöt, joissa on linjattu säännöt digitaalisten laitteiden käytöstä.

Nykytila

Perusopetuslain mukaan perusopetuksen oppilaat saavat käyttää puhelinta, tablettia, kannettavaa tietokonetta, kuulokkeita, kellopuhelinta tai älykelloa koulun oppitunneilla muuten kuin oppimiseen opettajan antamalla luvalla. Mobiililaitetta voi käyttää opettajan tai rehtorin luvalla myös oppimisen apuvälineenä tai terveydellisistä syistä, esimerkiksi diabeetikot verensokerin seurantaan. Liperin kunnan nykyiset säännöt digitaalisten laitteiden käytöstä ovat perusopetuslain muutoksen mukaisia. Lisäksi puhelinten ja muiden omien digitaalisten laitteiden käyttö on ollut kiellettyä ruokalassa.

Lakimuutosten tavoitteena on ollut, että puhelimen häiritsevää käyttöä rajoittavat järjestyssäännöt tuovat oppitunneille työrauhaa sekä edistävät oppilaiden oppimista ja siihen keskittymistä. Liperin kunnan alakouluille laitteiden käyttö on ollut kiellettyä koulupäivän aikana. Oppilaat ovat säilyttäneet puhelimiaan ja muita laitteita suljettuna tai äänettömästi omissa pulpeteissaan tai repuissaan.

Yläkoululla omien laitteiden käyttö on ollut kiellettyä oppituntien lisäksi ruokalassa. Myös nuorisotila on ollut kännykkävapaata aluetta koulupäivien aikana. Yläkoululla nykyinen käytäntö on toiminut hyvin, ja sekä oppilaat että henkilökunta ovat yleisesti olleet tyytyväisiä nykytilaan. Syksystä 2025 alkaen yläkoululaisten ulkovälituntien määrää on lisätty, mikä sekin on todettu hyväksi ratkaisuksi.

Kuuleminen

Järjestyssääntöuudistuksen yhteydessä keväällä 2025 huoltajia on kuultu järjestyssääntöjen päivittämisessä osana perusopetuksen vuosittaista arviointikyselyä, mutta vastauksia saatiin niukasti. Oppilaat ovat voineet osallistua järjestyssääntöjen päivittämiseen oppilaskuntien hallitusten ja nuorisovaltuuston kautta. Huoltajat ja oppilaat ovat saaneet antaa kommentteja ja muutosesityksiä. Nuorisovaltuusto teki asiasta oman lausunnon 30.5.2025.

Valtuustoaloitteen saapumisen jälkeen asia otettiin uudelleen tarkasteltavaksi oppilaskunnassa, nuorisovaltuustossa (11.2.2026) sekä koulun henkilöstön kokouksessa (31.3.2026). Lisäksi asiasta keskusteltiin moniammatillisesti Ylämyllyn koulun terveellisyyden ja turvallisuuden tarkastuksessa joulukuussa 2025. Oppilaskunnalle tehtiin loppuvuodesta 2025 kysely aiheeseen liittyen ja vastauksia saatiin 289.

Oppilaskunnan hallitus on omassa lausunnossaan esittänyt runsaasti tilanteita, joissa henkilökohtaisen älypuhelimien käyttö on tarpeellista. He kuvaavat lausunnossaan tilanteita, jotka osoittavat, että kaikki älypuhelimella tehtävät asiat eivät ole negatiivisia.

Esitys

Perusopetuslaissa (628/1998) § 29 (1267/2013) määrittää oppilaan oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Opiskeluympäristön turvallisuuden edistämistä tuetaan oppilaitoksen järjestyssäännöillä. Valtuustoaloitetta kännykkäkiellon laajentamisesta perustellaan vahvasti juuri turvallisuuden lisäämisellä ja kiusaamisen vähentämisellä. Oppilailta ja yksittäisiltä huoltajilta saadun tiedon mukaan, oma puhelin voi olla oppilaalle myös turvallisuutta ja tukea arkeen tuova elementti.

Digitaaliset laitteet ja palvelut ovat osa opetussuunnitelman perusteiden mukaista oppimisympäristöä kaikissa oppiaineissa. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan opettaja vastaa digitaalisten laitteiden pedagogisesti tavoitteellisesta ja tarkoituksenmukaisesta käytöstä. Opettaja siis päättää, milloin ja miten laitteita oppitunneilla käytetään. Oppitunneilla käytetään koulun laitteita eli lähtökohtaisesti esimerkiksi oppilaan omaa puhelinta ei tehtävien teossa tarvita. Liperin kunnassa jokaiselle oppilaalle hankitaan kannettava tietokone 7. luokan alkaessa. Koulun tehtävänä on kasvattaa lasta asialliseen ja järkevään digilaitteiden käyttöön, eikä laitteiden käytön totaalikielto tue tätä kasvatustavoitetta eikä kouluarjen sujuvuutta.

Lautakunnalle esitetään, että koulujen järjestyssääntöjä uudistetaan yläkoulun osalta 1.8.2026 alkaen. Digitaalisten laitteiden käyttö on edelleen kokonaan kielletty oppitunneilla ja ruokalassa. Kännykät kerätään oppituntien ajaksi luokkien kännykkäparkkeihin. Puhelimet tulee välituntien aikana säilyttää äänettömänä repuissa tai lokeroissa.

Uutena asiana kiellettäisiin välitunneilla sisätiloissa kännyköiden viihdekäyttö esim. pelit ja sosiaalinen media. Muutos tuo koululle ja nuorisotyöhön tarpeen pohtia uudelleen välituntitoiminnan sisältöjä, jotta mahdollisimman moni löytää tekemistä välituntien ajaksi.

Toteutus

Digitaalisten laitteiden käyttöä koulussa säädellään järjestyssäännöissä. Opetuksen järjestäjän tulee hyväksyä järjestyssäännöt. Hallintosäännön 22 §:n mukaan hyvinvointilautakunta hyväksyy esi- ja perusopetusta koskevat kuntakohtaiset säännöt. Järjestyssäännöt päivitetään kevään kuluessa ja koulut voivat tehdä vielä omia tarkennuksia toimintaohjeisiin ja arkikäytänteisiin lukuvuoden alkaessa. Nämä asiat ovat koulun sisäisesti päätettävissä.

Uudet järjestyssäännöt otetaan käyttöön 1.8.2026 alkaen ja asiasta tiedotetaan huoltajia ja oppilaita.

Vaikutusten arviointi

Valtuustoaloite omien kännykkärajoituksen laajentamisesta on laajasti lasten kouluarkeen vaikuttava asia. Tästä syystä asiasta on pitänyt tehdä huolellinen vaikutusten arviointi ja kuulla lapsia ja nuoria. Erityisesti nuorten näkökulma rajoitusten laajentamiseen on yksiselitteisen kielteinen. Syitä kielteiseen näkemykseen on useita ja ne voivat olla eri lapsilla hyvin erilaisia. Aivo- ja mielenterveydentutkimus sekä oppimistutkimukset kuitenkin selvästi osoittavat, että älylaitteiden käyttöä on merkittävästi vähennettävä kaikenikäisillä. Erityisesti lasten terveyden kannalta koulupäivän aikainen rajoitus on perusteltua.

Muutos saattaa olla joillekin lapsille ja nuorille hyvin kielteinen. Erityisesti yksinäisille nuorille älypuhelin on saattanut olla koulupäivän aikainen turvaa tuova asia. Kouluilla onkin tärkeää ottaa huomioon yksilöllisesti ne lapset, joilla erityisestä syystä (esim. terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät syyt) puhelimen käyttö on ollut tarpeellista sekä kannustaa kaikkia lapsia ja nuoria aktiiviseen välituntien viettoon.

Toivottavaa on, että myös kodeissa huoltajat rajoittaisivat lasten ja nuorten pelaamisen ja sosiaalisen median käyttöaikaa ja turvaisivat lasten ja nuorten riittävät ja häiriintymättömät nukkumisajat.

Valmistelija

Hyvinvointijohtaja

Esittelijä

Hyvinvointijohtaja Lappalainen Riitta

Päätösehdotus

Hyvinvointilautakunta päättää, että koulujen järjestyssääntöihin tehdään muutoksia valtuustoaloitteen käsittelyn myötä. Järjestyssäännöt tuodaan erikseen hyväksyttäväksi muutoksilla kevään aikana. Lautakunta linjaa järjestyssääntöihin kirjattavaksi: Älypuhelimien

käyttö on kokonaan kielletty oppitunneilla ja ruokalassa. Puhelimet kerätään oppituntien ajaksi luokkien kännykkäparkkeihin. Kännykät pidetään koulupäivän ajan äänettöminä. Välitunneilla sisätiloissa kännyköiden viihdekäyttö ja niillä kuvaaminen on kielletty.

Päätös

Hyväksyttiin päätösehdotus.

Ote

Toimeenpano

Tiedoksi

Lisätietoja

Aloitteen tekijä

Perusopetus, koulut

Kunnan viestintä

Hyvinvointijohtaja p. 040 834 7185